

Sygn. akt I ACa 361/16

I ACz 403/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Wincenty Ślawski (spr .)

Sędziowie : SA (...)

del . S O Marta Witoszyńska

Protokolant: sekr. sąd. Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Ł. R.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w S.**

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 30 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 995/11

oraz na skutek zażalenia strony pozwanej od postanowienia zawartego w punkcie
7 zaskarżonego wyroku

1. **oddala apelację i zażalenie;**

2. **zasądza od (...) go Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. na rzecz Ł. a R. ego
kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i
zażaleniowego.**

Sygn. akt I ACa 361/16

I ACz 403/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 grudnia 2015 roku wydanym w sprawie z powództwa Ł. R. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w S. o zapłatę,
Sąd Okręgowy w Kaliszu:

1) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 70.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 51.000 złotych od dnia 25 listopada 2010 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 19.000 złotych od dnia 27 marca 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.088,77 złotych tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami:
 - od kwoty 1.747,19 złotych od dnia 31 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty,
 - od kwoty 333,58 złotych od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty;
- 3) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.660 złotych tytułem kosztów opieki osoby trzeciej z ustawowymi odsetkami od dnia 31 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty;
- 4) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 25.299,75 złotych tytułem skapitalizowanej renty wyrównawczej z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej za okres od dnia 1 października 2010 roku do dnia 31 marca 2013 roku z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty;
- 5) ustalił odpowiedzialność pozwanego za szkodę jaka może w przyszłości wystąpić u powoda w związku z obrażeniami ciała, jakich doznał w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 18 września 2010 roku;
- 6) oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
- 7) orzekł o kosztach procesu.

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, a z których w zakresie będącym przedmiotem zaskarżenia wynika, że w dniu 18 września 2010 roku około godziny 19:00 na obwodnicy miasta O., pomiędzy węzłami drogowymi D., a G., w województwie (...), kierowca samochodu F. (...) nr rej. (...) W. G. (1) jadąc z W. w kierunku W. z nieustalonych przyczyn wjechał na niewłaściwy pas ruchu drogi ekspresowej (...) i po przejechaniu kilku kilometrów zderzył się czołowo z samochodem F. (...) o nr rej. (...), który prowadził Ł. R., ten zaś z kolei został odrzucony na prawo na pas ruchu, którym jechał samochód R. (...) o nr rej. (...) 86, kierowany przez T. M..

W następstwie zderzenia śmierć na miejscu ponieśli kierowca F. (...) W. G. (1) i jadąca z nim jako pasażerka W. G. (2), zaś druga pasażerka tego pojazdu I. G. doznała ciężkich obrażeń ciała. Uszkodzeń ciała doznali również pasażer pojazdu R. P. G. oraz kierowca i pasażerowie pojazdu F. (...): powód Ł. R., B. R. (1), N. R., E. D., M. S..

Zatwierdzonym przez Prokuratora Rejonowego Prokuratury Rejonowej w O. postanowieniem z dnia 26 grudnia 2010 roku Komenda Powiatowa Policji w O. umorzyła śledztwo w sprawie wypadku drogowego z dnia 18 września 2010 roku o czyn z art. 177 § 2 k.k. wobec śmierci sprawcy wypadku.

Bezpośrednio po wypadku powód został przewieziony do Powiatowego Oddziału Szpitali w O. z obrażeniami w postaci otwartego złamania 2/3 podudzia prawego ze zmiążdżeniem skóry, wieloodłamowym złamaniem rzepki prawej z przemieszczeniem, złamaniem zmiążdżeniowym, otwartym wyrostka łokciowego ręki lewej, stłuczeniem mózgu, uszkodzeniem błony bębenkowej ucha prawego. Powód przebywał w (...) w O. od dnia 19 września 2010 roku do dnia 29 września 2010 roku. We wrześniu ze względu na obrażenia czaszkowo – mózgowie nie mógł być poddany zabiegom operacyjnym, dlatego był leczony zachowawczo. W odniesieniu do kończyny dolnej prawej (wieloodłamowe otwarte złamanie rzepki z przemieszczeniem oraz złamanie otwarte 2/3 okolicy podudzia) zaopatrzono skórę w okolicy szwami, kończynę unieruchomiono w gipsie po wcześniejszym zainstalowaniu grotu S.. W odniesieniu do kończyny górnej lewej (otwarte złamanie wieloodłamowe nasady i przynasady bliższej kości łokciowej lewej, rana okolicy przynasady przedramienia) ranę zaopatrzono szwem, pobrano badanie na posiew, kończynę unieruchomiono w gipsie dłoniowo-ramiennym ze

względu na przemieszczenia wtórne. Powód po wypisaniu go ze szpitala miał bezwzględny zakaz chodzenia. Następnie powód został w dniu 29 września 2010 roku przekazany do dalszego leczenia na Oddział Ortopedyczny Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w O., gdzie został przyjęty z rozpoznaniem wieloodłamowego złamania rzepki prawej z przemieszczeniem, złamaniem trzonów obu kości prawej goleni z przemieszczeniem, wieloodłamowym złamaniem wyrostka łokciowego lewego

z przemieszczeniem, złamaniem obu kości prawej goleni na stabilizatorze zewnętrznym. Zastosowano wobec powoda postępowanie operacyjne, tj. otwartą repozycję prawej rzepki - zespolenie odłamów poprzęciem Webera, odłamy trzonu piszczeli zrewidowano - usunięto spore ilości trawy, ziemi z kanału szpikowego w odłamie bliższym i dalszym piszczeli, po przemyciu założono gąbkę garmycynową - zespolenie stabilizatorem zewnętrznym dwupłaszczyznowym, na ranę urazową nałożono szew odroczony, założenie unieruchomienia - łuska gipsowa stopowo - udowa na (...), przeprowadzono zabieg operacyjny poprzez otwartą repozycję i zespolenie odłamów wyrostka łokciowego lewego poprzęciem Webera, założono gips. Powód przebywał na Oddziale Ortopedycznym Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w O. od dnia 29 września 2010 roku do 18 października 2010 roku. Następnie został ponownie przyjęty na ten oddział w dniu 29 listopada 2010 roku, gdzie stwierdzono u powoda złamanie - niepełny zrost prawej rzepki, wyrostka łokciowego lewego, które zaopatrzono poprzez założenie poprzęgu Webera, a także stwierdzono złamanie trzonów obu kości prawej goleni na stabilizatorze zewnętrznym. Po 3 dniach, tj. 1 grudnia 2010 roku powód został wypisany z oddziału z zaleceniem ponownego przyjęcia za miesiąc. Na Oddział Ortopedii powód został ponownie przyjęty w dniu 4 stycznia 2011 roku, gdzie

w dniu 10 stycznia 2011 roku został poddany zabiegowi operacyjnemu zespolenia odłamów lewej piszczeli gwoździem śródszpikowym T. T. ryglowanym po usunięciu stabilizatora zewnętrznego. Powód został wypisany

z oddziału w dniu 13 stycznia 2011 roku z zaleceniem zamiany opatrunków ambulatoryjnie i kontroli w poradni ortopedycznej oraz RTG po dwóch miesiącach. W okresach między pobytami w szpitalu powód przebywał w domu, gdzie wymagał opieki ze strony osób trzecich. Ze względu na unieruchomienie powód wymagał pomocy przy wszystkich codziennych czynnościach związanych ze spożywaniem posiłków, higieną osobistą i zmianą opatrunków. Powodowi pomagała przy tych czynnościach matka B. R. (2).

W początkowym okresie opieka ta wynosiła 12 godzin dziennie przez 6 tygodni, a później wynosiła 6 godzin dziennie przez następne 6 tygodni. Po usunięciu poprzęgów Webera powód był sprawniejszy i opieka jego matki zmniejszyła się do 2 godzin dziennie przez okres około jednego miesiąca. Wówczas B. R. (2) pomagała synowi wyłącznie przy higienie osobistej.

Po zakończeniu hospitalizacji powód podlegał stałej opiece i kontroli specjalistów z dziedziny neurologii z uwagi na stałe dolegliwości bólowe, problemy z koncentracją oraz niemożliwością poradzenia sobie samodzielnie z emocjami przez co rozpoczął leczenie u lekarza psychiatry. Dodatkowo powód leczył się w poradni chirurgii ogólnej, u laryngologa, ortopedy oraz stomatologa. Powód był również skierowany na fizjoterapię. Powód uzyskał orzeczenie o niezdolności do pracy i w związku z rokowaniem odzyskania zdolności do pracy, nabył uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego na okres 6 miesięcy licząc od daty wyczerpania zasiłku chorobowego. Powód otrzymywał zasiłek chorobowy od dnia 18 września 2010 roku do 18 marca 2011 roku, a później świadczenie rehabilitacyjne od dnia 19 marca 2011 roku do 12 marca 2012 roku.

W chwili wypadku powód miał skończone 24 lata i prowadził własną działalność gospodarczą w zakresie handlu obwoźnego. Powód kupował hurtowo artykuły chemiczne i prowadził detaliczną sprzedaż tych artykułów na targowiskach. Powód rozliczał się w ramach ryczałtu. Średnio osiągał dochód

w wysokości 1.500 złotych miesięcznie. Przed rozpoczęciem tej działalności powód pracował w Niemczech jako pracownik fizyczny. Przed wypadkiem powód był zdrowy i prowadził aktywny tryb życia. Po wypadku powód był niesamodzielny, wymagał pomocy innych osób, nie mógł pracować.

W przebiegu leczenia ambulatoryjnego Ł. R. wymagał regularnej kontroli stanu jego zdrowia i konsultacji lekarzy: ortopedy, neurologa, psychiatry bądź psychologa. Leczenie zachowawcze oraz rodzaj przyjmowanych leków w trakcie leczenia ambulatoryjnego były ustalane przez lekarzy prowadzących podczas leczenia szpitalnego i przez określonych specjalistów podczas leczenia ambulatoryjnego. Funkcjonowanie badanego po wypadku komunikacyjnym uległo znacznej zmianie ze względu na unieruchomienia gipsowe kończyny górnej lewej i kończyny dolnej prawej,

a następnie ze względu na stabilizację zewnętrzną odłamów kości prawego podudzia. Powyższe utrudniało funkcjonowanie powoda. W czasie unieruchomienia kończyn był on niezdolny do samodzielnej egzystencji, nie mógł wykonywać najprostszych czynności codziennych, wymagał pomocy osób trzecich w codziennym funkcjonowaniu. W okresie od czasu wypadku do

18 marca 2011 roku powód był niezdolny do pracy i wymagał pomocy osób trzecich. Obecny stan zdrowia powoda wskazuje na to, że nie wymaga on pomocy osób trzecich w funkcjonowaniu codziennym oraz może wykonywać pracę zarobkową w postaci prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży towarów przemysłowych na rynku. Działalność gospodarcza powoda była zarejestrowana od 1 marca 2008 roku. Po wypadku, biorąc pod uwagę otrzymywane świadczenia z ZUS, dochody powoda są niższe o około 800 - 900 złotych miesięcznie. Według wyliczeń powoda koszty stanowiły około 40% osiągniętych przychodów, natomiast według biegłego dr J. F., koszty te były wyższe i w związku z tym utracone dochody są

w kwocie niższej niż wynikało to z ustaleń powoda. Powód nie miał obowiązku prowadzenia ewidencji kosztów i w związku z tym przy tego rodzaju zadaniach zawsze trzeba opierać się na pewnych szacunkach. Część kosztów, które biegły wykazał w opinii wynikają z ewidencji podatku VAT, z deklaracji składek na ubezpieczenia społeczne, ponieważ te ewidencje powód miał obowiązek prowadzić. Prowadzona przez Ł. R. działalność była

w rzeczywistości nisko rentowna, a dochody kształtowały się na poziomie płacy minimalnej obowiązującej w latach 2009 - 2010 w gospodarce. Z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy wynika, że w latach 2011, 2012 i 2013 powód nie osiągał żadnych przychodów z prowadzonej działalności gospodarczej. Potwierdzają to dokumenty ZUS o symbolu (...). Możliwe do uzyskania przez powoda Ł. R. dochody (tzn. przychody pomniejszone

o koszty związane z osiąganiem tych przychodów) z działalności gospodarczej pomniejszone o świadczenia otrzymane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynoszą: za okres pobierania zasiłku chorobowego, czyli od 18 września 2010 roku do 18 marca 2011 roku - 4.786,08 złotych; za okres pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, tj. od 19 marca 2011 roku do 12 marca 2012 roku - 9.297,52 złotych; za okres pobierania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, tj. od 13 marca 2012 roku do 31 marca 2013 roku - 11.216,15 złotych. Za cały okres pobierania świadczeń z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, tj. od 18 września 2010 roku do 31 marca 2013 roku dochody wyniosły łącznie 25.299,75 złotych. Powód był niezdolny do wykonywania dotychczasowej pracy do dnia

31 marca 2013 roku - do tego czasu otrzymywał z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyznaną rentę, a wcześniej zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne (od dnia 1 maja 2013 roku pracuje w Niemczech). W świetle poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, Sąd Okręgowy uznał roszczenie powoda o zasądzenie renty wyrównawczej za zasadne, podkreślając,

że wysokość renty przysługującej powodowi z tytułu utraty zdolności do pracy jest uzależniona od wysokości dochodów, które mógłby uzyskiwać, gdyby nie doszło do wyrządzenia szkody. Punktem odniesienia są dochody (a ściślej przychody pomniejszone o koszty związane z ich uzyskaniem),

które zważywszy na rodzaj wykonywanej wcześniej działalności osiągałby poszkodowany, jeżeli zachowałby dotychczasową zdolność do pracy

- w porównaniu z dochodami aktualnie uzyskiwanymi przez poszkodowanego, w tym z uwzględnieniem renty uzyskiwanej z tytułu ubezpieczenia społecznego. Podstawą ustalenia wysokości renty powinny być realne, a więc wysoce prawdopodobne perspektywy uzyskiwania w przyszłości wyższego wynagrodzenia. W wypadku, gdy utrata zdolności do pracy zarobkowej dotyczy osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek, niepozostającej w stosunku zatrudnienia, rekompensata w postaci renty obejmuje straty wynikające z utraty całości lub części stałych dochodów otrzymywanych w wyniku działalności, która nie może być kontynuowana przez poszkodowanego. Skapitalizowana renta wymagalna za okres od 1 października 2010 roku do 31 marca 2013 roku ze względu na utratę przez powoda zdolności do pracy zarobkowej na skutek obrażeń doznanych w wypadku wyniosła 25.299,75 złotych (przy której wyliczeniu Sąd korzystał z opinii biegłych sądowych). Kwota z tego tytułu została zasądzona wraz odsetkami od dnia

25 maja 2013 roku (następnego dnia od doręczenia odpisu pisma o rozszerzeniu powództwa), o czym Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 4 wyroku.

Orzeczenie o kosztach wydane zostało na zasadzie art. 98 k.p.c. Żądanie powoda zostało uwzględnione w całości (bez wpływu na ostateczny wynik sprawy ma oddalenie powództwa co do wymagalności odsetek od rozszerzonego

powództwa tytułem zadośćuczynienia zamiast daty 24 marca 2013 roku wskazanej przez powoda prawidłowo od dnia 27 marca 2015 roku). Koszty poniesione przez powoda związane z opłatą od pozwu i rozszerzonego powództwa kształtowały się łącznie w wysokości 5.857 złotych (3.786 złotych + 1.121 złotych + 950 złotych). Wydatki związane z sporządzonymi opiniami wyniosły razem 7.879,70 złotych (4.383,52 złotych + 517,12 złotych + 590,99 złotych + 406,31 złotych + 1.981,76 złotych), przy czym powód dokonał z tego tytułu wpłaty kwoty 5.897,94 złotych, natomiast pozwany - 1.981,76 złotych. Łącznie powód wydał w sprawie kwotę 11.754,94 złotych (5.857 złotych + 5.897,94 złotych). Wynagrodzenia pełnomocnika powoda w osobie radcy prawnego zostało ustalone na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, a gdy chodzi o złożony dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa w myśl regulacji przewidzianej w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej w wysokości 7.200 złotych (zgodnie z wnioskiem pełnomocnika powoda wyrażonym w piśmie oznaczonym datą 3 grudnia 2015 roku), za czym przemawia istota i charakter sporu poddanego rozstrzygnięciu - stopień i zawilość sprawy oraz nakład pracy pełnomocnika w toku całego długiego procesu.

Zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie 7 sentencji zaskarżonego wyroku złożyła strona pozwana, zaskarżając je w części ponad kwotę 3.600 złotych. Strona skarżąca zarzuciła naruszenie:

- § 2 ust. 1 w związku z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w związku z art. 98 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że stawka zastępstwa procesowego dla strony powodowej w niniejszym postępowaniu winna wynosić 7.200 złotych w sytuacji, gdy wartość przedmiotu sporu przedmiotowej sprawy wynosi powyżej 50.000 złotych, ale poniżej 200.000 złotych, a więc stawka zastępstwa procesowego winna wynosić 3.600 złotych;

- § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 rroku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w związku z art. 109 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że nakład pracy, czynności podjęte w sprawie, charakter sprawy i przyczynienie się pełnomocnika do jej wyjaśnienia uzasadniają przyjęcie wyższej aniżeli minimalnej stawki zastępstwa procesowego dla sprawy o wartości przedmiotu sporu przekraczającej 50.0000 złotych, a nie przekraczającej kwoty 200.000 złotych;

- 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w treści uzasadnienia wyroku na czym polegał zwiększony nakład pracy pełnomocnika powoda oraz w czym przejawia się złożoność rozpoznawanej sprawy.

W konkluzji zażalenia, strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia zawartego w punkcie 7 wyroku poprzez zasądzenie od niej na rzecz powoda kwoty 15.371,94 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu zamiast kwoty 18.971,94 złotych; ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto strona skarżąca wniosła o zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania wywołanych wniesieniem zażaleniem, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie, powód wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

Od powyższego wyroku strona pozwana złożyła także apelację, zaskarżając go w części:

- co do punktu 4 sentencji ponad kwotę 16.272,44 złotych wraz

z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty, czyli co do kwoty 9.027,31 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty;

- co do punktu 7 sentencji w przedmiocie kosztów procesu.

Skarżący podniósł następujące zarzuty:

1) naruszenia 6 k.c. poprzez przyjęcie, że powód wykazał, iż nie miał możliwości podjęcia pracy w ramach zachowanej zdolności do zarobkowania w okresie od 12 marca 2012 roku do 31 marca 2013 roku i jednocześnie przyjęcie, że powód udowodnił w toku sporu sądowego, że jest całkowicie niezdolny do pracy podczas, gdy wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego, a w szczególności opinia uzupełniająca (...) im. K. M. oraz orzeczenie lekarza orzecznika ZUS tej okoliczności nie potwierdzają;

2) naruszenia art. 444 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że zachodzą przesłanki dla zasądzenia na rzecz powoda renty wyrównującej powodowi całkowitą niezdolność do pracy w okresie od 12 marca 2012 roku do 31 marca 2013 roku, gdy tymczasem z zebranego materiału dowodowego wynika, że powód miał w tym czasie zachowaną zdolność do pracy przynajmniej w części, mógł zatem wykonywać pracę, w tym również w tym charakterze, co przed wypadkiem;

3) naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez:

- pominięcie, że z treści zebranego materiału dowodowego tj. opinii uzupełniającej (...) im. K. M. oraz orzeczenia lekarza orzecznika ZUS wynika, że powód ma zachowaną zdolność do pracy przynajmniej w części i może wykonywać pracę w tym zakresie, co przed wypadkiem,

- nieuwzględnienie zebranego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że w następstwie wypadku z dnia 18 września 2010 roku powód w okresie od 12 marca 2012 roku do 31 marca 2013 roku był trwale i całkowicie niezdolny do pracy podczas, gdy w ocenie pozwanego Sąd pierwszej instancji winien był ustalić że powód jest częściowo zdolny do wykonywania pracy winien i jednocześnie przyjąć, że nie jest mu należne wyrównanie całego utraconego dochodu,

- pominięcie, że na powodzie ciąży obowiązek minimalizacji rozmiarów szkody, a tym samym, iż winien on wykorzystać zachowaną zdolność do podjęcia zatrudnienia;

4) naruszenia § 2 ust 1 w związku z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w związku z art. 98 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że stawka zastępstwa procesowego dla strony powodowej w niniejszym postępowaniu winna wynosić 7.200 złotych podczas, gdy wartość przedmiotu sporu przedmiotowej sprawy wynosi powyżej 50.000 złotych, ale nie więcej niż 200.000 złotych, a zatem stawka zastępstwa procesowego strony powodowej winna wynosić 3.600 złotych;

5) naruszenia § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w związku z art. 109 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że nakład pracy, czynności podjęte w sprawie, charakter sprawy i przyczynienie się pełnomocnika do jej wyjaśnienia uzasadniają przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji wyższej aniżeli minimalnej stawki zastępstwa procesowego dla sprawy o wartości przedmiotu sporu przekraczającej 50.000 złotych, a nie przekraczającej kwoty 200.000 złotych;

6) naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania w treści uzasadnienia wyroku na czym polegał zwiększony nakład pracy pełnomocnika powoda oraz w czym przejawia się złożoność rozpoznawanej sprawy, poprzez brak

wskazania w treści uzasadnienia orzeczenia wyводу w zakresie możliwości wykorzystania zachowanej zdolności do pracy.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części tj. w punkcie 4 w części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 16.272,44 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie oraz zmianę punktu 7 poprzez stosunkowe rozdzielanie kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji w kwocie 15.371,94 złotych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części tj. w punkcie 4 w części co do kwoty 9.027,31 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2013 roku do dnia zapłaty oraz w punkcie 7 sentencji wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu, przy pozostawieniu temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji. Ponadto strona skarżąca wniosła o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji,

W odpowiedzi na apelację pozwanego, powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarówno złożona przez stronę pozwaną apelacja, jak i wywiedzione zażalenie okazały się niezasadne i podlegały oddaleniu.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny uznał za zasadne odniesienie się do apelacji, która zakresem zaskarżenia obejmuje również orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego zawarte w punkcie 7 sentencji, na które strona pozwana złożyła zażalenie i w tej części apelacja pokrywa się z zażaleniem.

Na wstępie należy zaakcentować, że zgodnie z wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. zasadą swobodnej oceny dowodów, Sąd ocenia wiarygodność oraz moc dowodów według własnego przekonania, czyniąc to na podstawie kompleksowej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1966 roku, sygn. akt II CR 423/66, OSNPG 1967, nr 5 – 6, poz. 21). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom pozwanej Sąd pierwszej instancji nie naruszył ustanowionej

w art. 233 § 1 k.p.c. zasady swobodnej oceny dowodów i w sposób kompleksowy ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, a do ustalonego stanu faktycznego prawidłowo zastosował prawo materialne. Strona pozwana

w ramach tego zarzutu podnosiła, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza opinii uzupełniającej (...) im. K. M. oraz orzeczenia lekarza orzecznika z ZUS wynika,

iż w okresie od dnia 12 marca 2012 roku do dnia 31 marca 2012 roku powód był jedynie częściowo niezdolny do pracy, a zatem nie jest mu należne wyrównanie utraconego dochodu, skoro miał możliwość jego uzyskania. Powyższa konstatacja nie zasługuje w realiach sprawy na akceptację. Z orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 7 marca 2012 roku wynika, że w oparciu

o obowiązujące przepisy ustalono, że Ł. R. jest niezdolny do pracy, a jest częściowo niezdolny do pracy do 31 marca 2013 roku (k. 617).

Na podstawie decyzji ZUS z dnia 15 maja 2012 roku została przyznana od dnia 13 marca 2012 roku, tj. od dnia zaprzestania pobierania świadczenia rehabilitacyjnego renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy, która będzie przysługiwać do dnia 31 marca 2013 roku (k. 618). W związku z powyższym należy zgodzić się z pozwaną, że istotnie z akt sprawy wynika, iż powód był uznany za częściowo niezdolnego do pracy, z którego to tytułu miał przyznaną rentę przez ZUS. Niemniej jednak nie można na tej podstawie kategorycznie

i jednoznacznie stwierdzić, że skoro był on li tylko częściowo niezdolny do pracy, to częściowo mógł pracę wykonywać pracę, także w tym charakterze co przed wypadkiem. Dla uzasadnienia tej tezy, strona pozwana powołała się również na treść wydanej w dniu 16 lipca 2012 roku opinii zespołu opiniującego z (...) im. K. M. (2) w P. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej, z której wynikało, że obecny stan zdrowia powoda wskazuje, że nie wymaga on pomocy osób trzecich w funkcjonowaniu codziennym oraz może wykonywać pracę zarobkową w postaci prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży towarów przemysłowych na rynku (k. 192). Nie może jednak ująć uwadze, że zarządzeniem z dnia 15 lipca 2013 roku zwrócono się do (...) im. K. M. (2)

w P. o udzielenie wyjaśnień do opinii, w szczególności czy stwierdzenie zawarte w opinii, że powód od dnia wypadku do 18 marca 2011 roku był niezdolny do pracy i wymagał pomocy osoby trzeciej oznacza, że z upływem tego terminu nie zachodziły przeszkody zdrowotne do wykonywania przez powoda dotychczasowej pracy, tj. prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek polegającej na sprzedaży towarów przemysłowych na rynku, czyli czy powód w dacie 19 marca 2011 roku był całkowicie wyleczony i mógł wykonywać pracę, którą się zajmował do czasu wypadku (k. 413). W wykonaniu postanowienia Sądu zespół opiniujący wydał opinię uzupełniającą, podkreślając, że opinii zasadniczej nie zostało stwierdzone

w sposób kategoriyczny, że powód jest zdolny do wykonywania dotychczasowej pracy, a jedynie, że na dzień badania, tj. 27 marca 2012 roku, taką pracę może wykonywać. Jednocześnie zostało w tej opinii podane, że jeżeli lekarz orzecznik ZUS uznał, iż powód kwalifikuje się do zaliczenia do osób niezdolnych

do pracy to trudno z taką decyzją orzeczniczą prowadzić polemikę, a zwłaszcza ją kwestionować, skoro nie jest wiadome na jakich przesłankach medycznych była oparta (k. 426). Opinii tej strona pozwana nie kwestionowała, a na jej podstawie nie można przyjąć, że powód miał realną możliwość podjęcia zatrudnienia w takim charakterze jak przed wypadkiem.

Ma wprawdzie rację strona skarżąca, że zasadą jest, iż na poszkodowanym spoczywa obowiązek minimalizacji rozmiarów szkody. Należy jednakże podkreślić, że obowiązek ten winien być oceniany przez pryzmat czy tę możliwość poszkodowany faktycznie posiada, którą to ocenę należy odnosić do okoliczności konkretnego wypadku, osoby, miejsca i czasu. Nie budzi wątpliwości, że przysługująca na podstawie art. 444 § 2 k.c. renta z tytułu utraty zdolności do pracy powinna rekompensować poszkodowanemu uszczerbek, który wskutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia powstał w jego dochodach z tytułu pracy zarobkowej lub prowadzonej działalności gospodarczej. Uszczerbek ten będzie równy różnicy między hipotetycznymi dochodami, które poszkodowany osiągałby, gdyby nie doszło do wypadku,

a dochodami, które uzyskuje, będąc poszkodowanym, uwzględniając także świadczenia otrzymywane z tytułu ubezpieczenia społecznego. W przypadku poszkodowanego, który zachował częściową zdolność do pracy, przy ustalaniu przysługującej mu renty, należy uwzględnić wynagrodzenie, jakie jest on

w stanie w konkretnych warunkach uzyskać przy wykorzystaniu swej uszczuplonej zdolności do pracy, z tym zastrzeżeniem, że poszkodowany nie ma obowiązku podjęcia się każdej pracy, a sąd przy ustalaniu wysokości renty powinien brać pod uwagę realną, praktyczną możliwość podjęcia przez poszkodowanego pracy w granicach zachowanej zdolności do pracy, a nie możliwość czysto teoretyczną. Należy jednocześnie podkreślić, że nie stanowi koniecznej przesłanki przyznania renty z tytułu utraty zdolności do pracy ustalenie określonego stopnia inwalidztwa. Decyduje faktyczne ograniczenie możliwości wykonywania działalności zarobkowej przez poszkodowanego. Wysokość renty winna być ustalana z uwzględnieniem rzeczywistej sytuacji na rynku pracy, a więc faktycznych możliwości znalezienia czy podjęcia dotychczasowego zatrudnienia przez poszkodowanego. W przypadku poszkodowanego z ograniczoną zdolnością do pracy, jeżeli możliwości te są minimalne, to sama teoretyczna tylko możliwość podjęcia pracy nie może być przeszkodą zasądzenia pełnej renty w wysokości utraconych zarobków, chociaż poszkodowany zachował częściową zdolność do pracy. Podstawą renty powinny być zatem realne, a więc wysoce prawdopodobne perspektywy uzyskiwania

w przyszłości wynagrodzenia przez poszkodowanego, biorąc pod uwagę normalny w danych okolicznościach przebieg zdarzeń. W sytuacji, gdy utrata zdolności do pracy zarobkowej dotyczy osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek, niepozostającej w stosunku zatrudnienia, rekompensata w postaci renty obejmuje straty wynikające z utraty stałych dochodów otrzymywanych w wyniku działalności, która nie może być kontynuowana (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACA 1677/15, LEX nr 2031161; wyrok Sądu Apelacyjnego

w Lublinie z dnia 22 lipca 2015 r., sygn. akt I ACa 117/15, LEX nr 1842580; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2015 r., sygn. akt I ACa 104/15, LEX nr 1771310).

W realiach sprawy należy mieć na uwadze, że przed wypadkiem powód prowadził działalność gospodarczą, polegającą na kupowaniu towarów spożywczych w hurtowniach, a następnie ich sprzedaży. Nie budzi wątpliwości, że była to praca związana z wysiłkiem fizycznym, tj. przemieszczaniem się, podnoszeniem ciężkich towarów, schylaniem się, czyli obciążaniem kończyn

i górnych. Tego rodzaju aktywność zawodowa przy stanie zdrowia powoda nie była wskazana. Powód na skutek wypadku doznał wielonarządowych obrażeń zarówno fizycznych, złamania kończyn, jak i psychicznych, ponieważ wystąpiły u niego zaburzenia adaptacyjne. Do dnia 18 marca 2011 roku był on niezdolny do pracy i wymagał pomocy osób trzecich, w czasie unieruchomienia kończyn nie był zdolny do samodzielnej egzystencji. Tymczasem, o czym była już mowa powyżej, możliwość podjęcia pracy musi być realna i granicząca z pewnością,

a w tej sprawie tej pewności nie ma. Nie można pominąć, że do chwili obecnej Ł. R. nie powrócił do pełnej sprawności. Nie kontynuuje on również pracy w takim charakterze jak przed wypadkiem. W dalszym ciągu poddawany jest zabiegom lekarskim i prowadzona jest dalsza diagnostyka jego stanu zdrowia. Nie bez znaczenia jest i to, że została ustalona odpowiedzialność pozwanego za szkodę jaka może w przyszłości wystąpić u powoda w związku z obrażeniami ciała jakich doznał w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 18 września 2010 roku. Proces leczenia nie został jeszcze zakończony. Powód zeznał, że będzie się musiał jeszcze poddać dwóm operacjom (k. 708).

W konsekwencji nie można zgodzić się z twierdzeniami strony skarżącej,

że w okresie od 12 marca 2012 roku do dnia 31 marca 2013 roku powód będąc uznanym za częściowo niezdolnego do pracy, mógł wykonywać pracę w tym charakterze, co przed wypadkiem. Powód nie miał takiej faktycznej możliwości, dlatego zasądzenie na jego rzecz renty za ten okres uznać należało za uzasadnione okolicznościami niniejszej sprawy.

Nie mogły odnieść oczekiwanego skutku zarzuty pozwanego dotyczące orzeczenia o kosztach zastępstwa procesowego. Stosownie bowiem do treści § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 490), zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, przy czym podstawę zasądzenia tej opłaty stanowią stawki minimalne określone w stosownych przepisach. Stawki minimalne są zaś ustalone w związku ze specyfiką określonego rodzaju postępowań i koniecznym nakładem pracy pełnomocnika. Jednocześnie opłata z tytułu zastępstwa procesowego nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Ustawodawca pozostawił zatem możliwość uwzględnienia przez sąd orzekający szczególnych okoliczności, które pojawiając się w danej sprawie przyczyniają się do zwiększenia nakładu pracy niezbędnej do prawidłowej realizacji obowiązków profesjonalnego pomocnika procesowego.

W realiach sprawy Sąd drugiej instancji uznał, że pełnomocnik powoda podał w sposób przekonujący na czym miałyby polegać szczególna aktywność w sprawie, wymagająca uwzględnienia przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za podjęte przez niego czynności w sprawie (k. 711). W ocenie Sądu Apelacyjnego charakter sprawy oraz obszerność materiału dowodowego,

jak również ilość podejmowanych przez pełnomocnika powoda czynności zmierzających do jej wyjaśnienia, w szczególności wielość składanych przez niego pism procesowych przemawiała za przyznaniem mu wynagrodzenia w podwyższonej wysokości w postulowanym przez niego rozmiarze. Zdaniem Sądu drugiej instancji – wbrew odmiennemu przekonaniu strony pozwanej - nakład pracy radcy prawnego reprezentującego powoda uzasadniał przyznanie mu wynagrodzenia w wysokości dwukrotności stawki minimalnej, tj. 3.600 złotych x 2 stawki minimalnej, co daje kwotę 7.200 złotych.

Z omówionych szczegółowo wyżej przyczyn oddaleniu na podstawie

art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. podlegało także wywiedzione przez stronę pozwaną zażalenie złożone na punkt 7 sentencji zaskarżonego apelacją wyroku, choć jego złożenie wobec wywiedzionej apelacji i jej zakresu nie było celowe.

O kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. statuującego zasadę odpowiedzialności

za wynik sporu, w związku z § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 4 i § 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego

z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).